

מסכת בבא בתרא – שבוע מספר 17

הלימוד השבועי: תקנת יהושע בן גמלא 1

שלום,

לאחר שסיימנו את פרק ראשון, נקדיש את החודש שנותר ליחידה בפרק שני העוסקת בהקמת מוסדות חינוך ובתי ספר והאם כללי התחרות של השוק החופשי חלים גם על לימוד תורה.

הלימוד השבועי

דף כ' עמוד ב מהמשנה חנות שבחצר' -כא' עמוד א 'בסופר מתא'

המשנה והדיון הקצר בה

- מומלץ לראות את המשנה בתוך הקשר המשניות בפרק (בחוברות)
- מה פירוש 'יכול למחות בידו'? האם בידו לסגור לו את החנות, להגביל או סתם להתלונן?
- מדוע חנוכת לו והכנת כלים לא?
- האם התינוקות במשנה הם תינוקות של בית רבן?
- השוו את המשנה לתוספתא- בבא בתרא פרק א הלכה ד

מיהו יהושע בן גמלא – רקע

את דף כ עמוד ב למדנו בערב הפתיחה – עתה נחזור עליו בהעמקה.

- מי היה יהושע בן גמלא?

○ מסופר עליו במסכת יבמות סא עמוד א שקנה את הכהונה הגדולה בכסף

מתנ"י. אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול – יכנוס; ומעשה ביהושע בן גמלא שקדש את מרתא בת ביתוס, ומנהו המלך להיות כה"ג, וכנסה. ....

גמ' – מעשה ביהושע וכו'. מנהו אין, נתמנה לא; אמר רב יוסף: קטיר קחוינא הכא, דאמר רב אסי: תרקבא דדינרי עיילה ליה מרתא בת ביתוס לינאי מלכא, עד דמוקי ליה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי.

רש"י שם

מינהו אין – כלומר המלך מינהו אבל אחיו הכהנים וסנהדרין לא מנהו.

נתמנה לא – נתמנה לא קתני דהוי משמע דראוי היה לכך.

קטיר קחוינא הכא – קשר של רשעים אני רואה כאן שלא היה ראוי לכך אלא שנתן ממון ומינהו.

תוספות ישנים שם

וגם אין זה יהושע בן גמלא (ג) שהיה בב"ב שתקן כמה תקנות שאותו צדיק היה אלא אחר הוא זה (ד):

- ראו דברי רש"י כיצד אפשר להזכירו לטוב? השוו לתוספות אצלינו ד"ה זכור. ולדברי התוספות ישנים ביבמות.
- עוד מוזכר במסכת יומא פרק ג משנה

כ"ה סיון תשע"ג

[*] בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלות של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירין אותו לשבח:

- מה אומרת העובדה שמערכת החינוך הוקמה דווקא ע"י עשיר?
היזכרו (גגלו) ביקורות על ביקורת על ועדת דברת

- תקנה דומה מיוחסת לשמעון בן שטח- האם מדובר בשתי תקנות או בשתי מסורות?
ירושלמי כתובות פרק ח הלכה יא
התקין שמעון בן שטח שלשה דברים שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו ושיהו התינוקות הולכין לבית הספר והוא התקין טומאה לכלי זכוכית

הקמת מערכת החינוך

- חובת החינוך בתורה: דברים יא יח – כ, (שמות יב כו – כז, יג ח, יג יד – טו, דברים כ – כד).
- עקבו אחרי תיאור המהלך בסוגיה:
- מהם השלבים השונים שעברה מערכת החינוך עד שהוקמו בתי ספר המתחילים בגיל 6?
- מה היתה הבעיה בכל שלב – האם התקנה הבאה בעקבותיו אכן נתנה פתרון?
- יהושע בן גמלא, תיקן - להקים בתי ספר מקומיים החל מגיל 6. מה השלכותיה, לטוב ולרע של התקנה?
- על החברה? על התא המשפחתי? על הילדות? על התורה? על הרבנים ומוסדות ההנהגה?
- אחרי תיאור התקנה מביאה הגמרא הנחיות שנתן רב (מראשי הישיבה בבבל במאה ה-3) למלמד התינוקות רב שמואל בר שילת.
- מה יכולות הנחיות אלה ללמד על מצבה של מערכת החינוך לגיל הצעיר, 150 שנה אחרי הקמתה?
- מהי המדיניות החינוכית של רב?